

УДК 378.147

АКТУАЛЬНІСТЬ ГАРМОНІЗАЦІЇ “ФОРМАЛЬНИХ” ТА “НЕФОРМАЛЬНИХ” МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Ю. Т. Ахтемійчук, О. М. Слободян, Д. В. Проняєв, Ю. В. Товкач

Буковинський державний медичний університет

THE TOPICAL CHARACTER OF HARMONIZATION OF “FORMAL” AND “INFORMAL” METHODS OF EDUCATION

Yu. T. Akhtemiichuk, O. M. Slobodian, D. V. Proniaiev, Yu. V. Tovkach

Bukovynian State Medical University

У статті автори діляться досвідом застосування дистанційних методів навчання та неформальних методів спілкування зі студентами. Акцентовується увага на виникненні нових проблем в освітній галузі, які викликані існуючими соціально-економічними умовами життя суспільства. Наведені можливі способи їх вирішення. Сформовані основні напрями розвитку сучасної освітньої галузі, які спрямовані на покращення адаптації та підвищення мотивації студентів до навчання в нових для них умовах.

The authors share their experience in the article of using long distance methods of education and informal methods of communication with students. Attention is accentuated on the rise of new problems in the educational sphere induced by the existing socioeconomic living conditions of the society. Possible ways of their solution are submitted. The authors have formed the principal trends of the development of the present – day educational branch aimed at improving adaption and enhancing students' motivation to learning under conditions new to them.

Вступ. Впровадження Болонського процесу в Українську освітню сферу є невід’ємною частиною процесу Європейської інтеграції нашої держави. На цьому етапі першочерговим завданням для освітян є підвищення якості освітніх програм шляхом впровадження сучасних методів безперервного навчання як студентів, так і викладачів.

Сучасний соціально-економічний стан українського суспільства диктує нові правила співпраці між суб’єктами господарювання. Це повною мірою стосується і відносин у науково-освітній сфері, особливо західних регіонів країни. Особливістю сучасного процесу навчання є повна невідповідність студента-першкурсника до нових умов навчання та проживання. Сучасні студенти здебільшого є дітьми з неповних, але соціально забезпечених сімей, батьки яких тривалий час проживають в інших країнах. Таких студентів, що часто перебувають без батьківського догляду, досить важко адаптувати та мотивувати до навчання.

Іншою необхідною умовою для успішного функціонування медичної освітньої галузі є постійне збільшення іноземного контингенту студентів – суб’єктів навчання. Процес навчання студентів у вітчизняних навчальних закладах не може відбува-

тися окремо від зовнішнього соціокультурного середовища, що є впливовим фактором на якість освіти. Це і є основною проблемою у взаєминах викладача та іноземного студента. Саме адекватна адаптація іноземних студентів до нових для них умов проживання та навчання, що є основною умовою для якісного навчання, не може відбуватися без допомоги педагога. Викладач має мати диференційований підхід не лише до вітчизняних та іноземних студентів, але й зважати на регіон, з якого походить та чи інша група студентів. Для успішної адаптації і, як наслідок, успішного процесу навчання іноземного студента мають значення географія та клімат регіону його походження. Цей фактор є сталим і не залежить від педагога, який має підлаштовуватись під конкретну групу студентів [1, 2].

Основна частина. Вагомим поступом у сприянні адекватній адаптації іноземного студента стало рішення адміністрації Буковинського державного медичного університету про впровадження викладання англійською мовою. У своїй роботі педагог має орієнтуватися на особливості адаптації та певних рис характеру, що притаманні певним групам студентів. Для аналізу характеру адаптації користуються багатфакторною моделлю Р. Кеттелла [3], за якою виз-

© Ю. Т. Ахтемійчук, О. М. Слободян, Д. В. Проняєв, Ю. В. Товкач

начають певні поведінкові особливості студентів. Так, англomовні африканські студенти характеризуються схильністю до повільнішого навчання та засвоєння нових понять, підвищеною реакцією на небезпеку, інтенсивністю внутрішнього життя, мрійливістю, схильністю до роздумів про смисл життя. Для франкомовних африканських студентів характерна відкритість, контактність, схильність до тривожності, недостатність самоконтролю. У роботі з африканськими студентами викладач повинен бути відкритим і м'яким у спілкуванні, не використовувати демократичний стиль викладання, завжди тримати дистанцію у спілкуванні, особливу увагу приділяти самоконтролю та дисципліні. Студентам подобається спілкування про зміст життя та релігію. Громадянам країн Південно-Східної Азії притаманне сильно розвинуте абстрактне мислення, висока моральність і гарна поведінка, високий рівень самоконтролю і дисципліна, замкнутість, впертість, пристосовуваність до умов зовнішнього середовища, контроль власних емоцій, спостережливість. Викладачі мають активно використовувати самостійні види роботи, вправи на розвиток логічного мислення, морально-етичну мотивацію особистих досягнень. Студенти Латинської Америки практичні, реалістичні, повільно засвоюють знання, складні рішення зазвичай відкладають. Викладач має пам'ятати, що ці студенти відкриті до спілкування, але захищають свій особистий простір і завжди потребують допомоги у вирішенні важливих питань. Студенти з арабських країн Близького Сходу виявляють відкритість, цікавість до оточення, не бояться критики, недисципліновані, конфліктні, дратівливі. Викладач має акцентувати увагу на дискусії, бути спокійним і делікатним у спілкуванні в процесі навчання, повинен намагатися розвивати у таких студентів навички самодисципліни (Т. Р. Рахимов, 2009).

Потрапивши в нове для себе соціокультурне середовище, студент-іноземець часто потребує професійної психологічної допомоги. Новим напрямом у системі взаємин "студент-іноземець – викладач" є численні форми неформального спілкування. Для цього на базі Буковинського державного медичного університету функціонують культурно-мистецький комплекс – палац "Академічний", спортивно-оздоровчий табір "Здоров'я", медико-психологічний центр. У цих установах створені всі необхідні умови для проведення численних спортивних та культурно-мистецьких заходів, психологічних тренінгів та сеансів арт-терапії. З огляду на вищенаведене, особливої ваги набуває інститут наставництва. На викладача-наставника групи іноземних студентів лягає подвійний

тягар відповідальності. Важливим фактором для адекватної адаптації іноземних студентів є наявність їх співвітчизників серед членів професорсько-викладацького складу та адміністрації навчального закладу. Співпраця сучасної вітчизняної системи медичної освіти з іноземними студентами стає дедалі взаємозалежною. Якісна освіта, набута іноземним студентом у вітчизняному закладі освіти, підвищує його конкурентоспроможність при працевлаштуванні і водночас підвищує рейтинг навчального закладу. Надання якісної освіти, в свою чергу, неможливе без наявності висококваліфікованого персоналу. На нашу думку, заклад освіти має безперервно стимулювати педагога до вдосконалення і диверсифікації своїх знань та вмінь. Це стосується не лише викладачів і наставників, які працюють з іноземними студентами. Весь педагогічний колектив як цілісна система має підлаштовуватися під нові умови викладання. Вважаємо за доцільне активізувати роботу щодо залучення випускників-іноземців до науково-педагогічної роботи, вдосконалення знань з англійської мови всього професорсько-викладацького персоналу. Не зайвим було б ознайомлення педагогічних працівників із соціально-побутовими, історичними та культурними традиціями відповідних країн [4].

Іншим фактором, без якого неможливе функціонування будь-якого навчального закладу, є інтеграція сучасних цифрових, інформаційних технологій в освітній процес. Основною тезою численних світових навчально-методичних форумів є твердження про те, що процес розвитку і впровадження нових інформаційних технологій та створення "неформальних" освітніх інструментів незворотні. Дані соціологічних досліджень свідчать, що використання сучасних дистанційних методів самоосвіти є набагато ефективнішим способом набуття знань, ніж традиційні. На даний момент радикальним проявом дистанційної освіти у світі є відкриття в Каліфорнії (з 2009 року) першого "он-лайн" університету.

Інтернет – новий засіб виробництва, до того ж це масивне поле невичерпної інформації, тому й не дивно, що інформаційні технології дедалі охоплюють чи не всі сфери життя сучасної людини. В останні роки відбувається переворот в Інтернет-просторі, який пов'язаний з появою, швидким розповсюдженням та неймовірною популярністю соціальних мереж. Сотні мільйонів користувачів світу віддають перевагу спілкуванню та обміну інформації засобами соціальних мереж. Соціальна мережа – інтерактивний веб-сайт, зміст якого наповнюється самими учасниками мережі. Сайт являє собою автоматизоване соціаль-

не середовище, яке дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільними інтересами (зокрема, й навчанням в одному вузі чи в групі). Найпопулярнішими соціальними мережами світу є: "Facebook" (500 000 000 користувачів), "MySpace" (255 000 000), "Twitter" (200 000 000), "Windows Live Spaces" (120 000 000), "Habbo Hotel" (121 000 000), "В Контакте" (110 000 000). Контингент користувачів соціальних мереж становлять люди різноманітного соціального статусу та віку. Серед активних користувачів соціальних мереж – президенти країн, відомі діячі спорту, культури та мистецтва, лауреати Нобелівської премії, відомі політики та науковці. На сторінках своїх сайтів у структурі соціальних мереж вони регулярно відповідають на запитання інших користувачів, дають поради, висловлюються з приводу будь-якої події, обмінюються результатами своїх досліджень з колегами, проводять відеоконференції.

Дані соціологічних досліджень в Україні свідчать про те, що близько 85 % студентів вищих навчальних закладів України також є користувачами соціальних мереж, проте викладачів старшого віку – лише близько 20 %. На нашу думку, нехтування спілкуванням зі студентами засобами соціальних мереж неприпустиме. До того ж численні інформаційні середовища для дистанційного навчання за своєю структурою досить наближені до соціальних мереж. Будь-яка мережа здатна забезпечити двостороннє візуальне спілкування викладача не лише зі студентами, але й з керівництвом, батьками тощо. Викладач може наповнити свою сторінку необхідною навчальною документацією, відповідною літературою, малюнками, відеоматеріалами тощо.

Спілкування з батьками, їх контроль успішності

студента також є важливим для його адекватної адаптації та підвищення мотивації до навчання. Цей фактор часто не може бути використаним. Тому вважаємо за необхідне інтенсивно впроваджувати в навчання Internet-технології, забезпечити необмежений доступ кожному іноземному студенту до мережі. Активно залучати підрозділи та викладачів навчального закладу до створення власних сторінок у соціальних мережах, що дасть можливість для трестороннього взаємного обміну інформацією – між адміністрацією, викладачем та батьками.

Майбутнє світової освіти безповоротно буде пов'язане із впровадженням у навчальний процес соціальних мереж. Вважаємо за доцільне активізувати діяльність освітян у даному напрямі. Але не слід забувати, що хоча "неформальне" навчання розвивається стрімко, проте воно ніколи не витіснить "формального". Неможливо замінити Інтернетом реального хворого, бібліотеки, університети, школи. Інтернет може лиш розширити освітні можливості. Найперспективнішим шляхом є гармонізація "формальних" та "неформальних" методів навчання. Революція у сфері високих технологій повністю змінила наше уявлення про можливості доступу людей до знань (Джимми Дж. Вейлз, 2010).

Висновки. Вважаємо, що умовами успішної та якісної адаптації студентів молодших курсів (зокрема, й іноземних громадян) у нових для них умовах проживання є: 1) індивідуальний підхід до груп студентів залежно від регіону їх проживання; 2) впровадження нових та неформальних методів навчання; 3) поглиблення та диверсифікація знань викладачів; 4) впровадження дистанційних методів навчання, контролю відвідування та успішності студентів.

Література

1. Пучков Н. П. Подготовка преподавателя высшей школы к организации творческого развития студентов / Н. П. Пучков, А. И. Попов / Методы обучения и организация учебного процесса в вузе : сборник тезисов докладов II Всероссийской научно-методической конференции. – Рязань, 2011. – С. 48.
2. Королинская С. В. Некоторые проблемы адаптации иностранных студентов английского отделения НФаУ / С. В. Королинская // Физическое воспитание студентов. – 2011. – № 4. – С. 48–51.
3. Иванова М. А. О постановке курса "Адаптация иностранных студентов к обучению в университетах России" / М. А. Иванова, А. В. Зинковский // Международное сотрудничество в образовании : матер. науч.-практ. конференции. – СПб., 1998. – С. 29–30.
4. Liem R. Shame and guilt among first and second generation Asian Americans and European Americans / R. Liem // J. of Cross-Cultural Psychology. – 1997. – Vol. 28 (4). – P. 365–392.